

การเข้าสู่งานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญาจังหวัดนนทบุรี

ชุตินา พิชิตธนชัยกุล¹, สากล สถิตวิทยานันท์²

¹นิสิตปริญญาโท สาขาพัฒนสังคมศาสตร์, ²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

^{1,2}คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: ¹chutima_pichit@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ภูมิหลังของอาสาสมัคร การเข้าสู่งานอาสาสมัครและแรงบันดาลใจ บทบาทของอาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี และข้อเสนอแนะของอาสาสมัครในเรื่องของคุณสมบัติของอาสาสมัคร

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาคือ อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการในสถานสงเคราะห์ฯ 11 คน เป็นการเลือกตัวตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sample) โดยพิจารณาจากอาสาสมัครที่เต็มใจให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด การจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยนักสัมภาษณ์อาสาสมัครเป็นรายบุคคลหลังจากเสร็จกิจกรรมการดูแลเด็กพิการ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์จะมีการจดบันทึกและบันทึกเสียงแล้วนำมาถอดเทปเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครทั้ง 11 คนเป็นเพศหญิง 9 คน เพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 22-56 ปี ทั้งหมดมีสถานะโสดและนับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 10 คน และปริญญาโท 1 คน ในสายวิทยาศาสตร์สังคม 8 คน และสายวิทยาศาสตร์ 3 คน ประกอบอาชีพในองค์กร 9 คน ประกอบอาชีพอิสระ 1 คน และไม่ได้ประกอบอาชีพ 1 คน โดยอาสาสมัครทั้งหมดใช้เวลาในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กพิการ การเข้าสู่งานอาสาสมัครครั้งแรกส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงวัยเรียน รองลงมาคือ ช่วงทำงาน เริ่มกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกในรูปแบบของการสละแรงงาน โดยมีแรงบันดาลใจในการเป็นอาสาสมัคร ดังนี้ 1) จากบุคคลที่ตนเองยึดเป็นต้นแบบ ได้แก่ ต้องการทำความดีเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และการมีบุคคลในครอบครัวที่บำเพ็ญประโยชน์มาก่อน 2) จากความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง

“ภูมิหลังและบทบาทของอาสาสมัครต่องานพัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี”
สาขาพัฒนสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3) ต้องการเปิดโลกทัศน์ หาประสบการณ์ใหม่ให้กับชีวิต บทบาทของอาสาสมัครมี 2 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นพัฒนาการ และด้านการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กพิการ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานอาสาสมัครด้านเด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา ควรมีความพร้อม ความตั้งใจ และความอดทน

คำสำคัญ: ภูมิหลัง, การเข้าสู่งานอาสาสมัคร, บทบาท, อาสาสมัคร, เด็กพิการ

Entering of volunteer work and Roles of Volunteer at Home for Disabled Babies, Nonthaburi Province

Chutima Pichitronnachaikun¹, Sakol Satitwityanan²

¹Graduate Student-Development Social Sciences, ²Thesis Advisor

^{1,2}Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

E-mail: ¹chutima_pichit@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the background of volunteer, entering of volunteer work and inspiration, roles of volunteer for social development at Home for Disabled Babies, Nonthaburi province and suggestions of volunteer about qualification of volunteer

The key informants in this study consisted 11 of volunteers who participated in the project on creating happiness to children at Home for Disabled Babies. The volunteer were selected through a method of purposive sampling where by the willingness of volunteers to provide the information was taken into consideration. The Instrumentation for data collection used are making structured interview by using open and closed-ended questions, the fieldwork taking notes and the sound recording while interview. The methods of data collection are making an appointment with volunteer one by one after taking care of disabled children by using in-depth interview including taking notes, sound recording after that transcribed for checking the completeness of data along with participatory observation.

Using content Analysis by utilize to content with concept, theory and related research. And methodological triangulation by researcher using observation with asking and additional source of information.

The results are as follow: Personal information, All volunteers were 9 females and 2 males. Ranging between 22-56 years of old. All of them were single and Buddhists. 10 of them completed bachelor's degree and the other completed master's of degree. The 9 graduated from Faculty of Sociology and 3 from Faculty of Science. The 9 were working in the organization 9 and were 1 freelance and 1 not employed. All volunteers were taking care of the disabled children every weekend. The majority of the volunteers initially got involved with the entering process of voluntary work during their academic careers, and the second large group joined during their professional careers. Beginning of voluntaries is self-sacrifice of labor. The inspiration of volunteers are the person which is volunteer

adhere to good model such as need to benefaction for given to HM the King and saw the family ever volunteer work before, volunteers have inspiration by themselves which want to help one who is disadvantaged and want to looking for new experience. The roles of volunteers consisted of development stimulation and psychological aspect by giving in love and warmth to the disabled children. A suggestion to person who want to participate in the volunteer work is that they should be ready willingness and hard-working to take care of disabled children.

Keywords: Background, Role, Entering of volunteer work, Volunteer, Disabled babies

บทนำ

ในประเทศไทยปัจจุบันสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมานานัปการ ปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า และเด็กพิการทางสมองและปัญญาที่ถูกทอดทิ้ง ก็เป็นปัญหาหนึ่งของสังคมอันเกิดมาจากสถาบันครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และไม่มั่นคง เช่น บิดามารดาที่มีอายุน้อย บิดามารดาแยกทางกัน เสียชีวิต ต้องโทษ หรือตกอยู่ในสถานะอื่นใดที่ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวของตนเองได้ ผลกระทบจากสาเหตุดังกล่าวจึงเกิดแก่เด็กโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เด็กบางคนกลายเป็นเด็กกำพร้า อนุภรรยา ถูกทอดทิ้ง โดยเฉพาะเด็กพิการทางสมองและปัญญาที่ไม่ได้รับการดูแลและการปฏิบัติสงเคราะห์ช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กพิการเหล่านั้นไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ขาดการอบรมศึกษา ขาดความรักความอบอุ่น ขาดการพัฒนาตามวัย มีลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์เต็มไปด้วยความหวาดระแวง (นันทนา ทิมสุวรรณ, 2549)

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นหน่วยงานของรัฐมีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการสังคมการสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสถานสงเคราะห์และการประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาทางสังคมสามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จากข้อมูลสถิติด้านสังคมประจำปี 2555 พบว่า มีเด็กที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ต่างๆ ทั้งหมด 10,225 คน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมอง

และปัญญา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบอุปการะเลี้ยงดูเด็กกำพร้า อนุภรรยา เร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 7 ขวบ ที่พิการทางสมองและปัญญา ตลอดจนที่พิการทางร่างกาย ซึ่งปัจจุบันมีเด็กที่อยู่ในความดูแลกว่า 400 คน โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลเด็ก 1 คนต่อจำนวนเด็ก 15-25 คน ในขณะที่เด็กในสถานสงเคราะห์เองก็มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี (สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา (บ้านเฟื่องฟ้า), ม.ป.ป.)

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี ได้ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาและดูแลเด็ก ซึ่งทางมูลนิธิสุขภาพไทยก็ได้จัดทำโครงการ “พลังอาสาสมัครสร้างสุข ให้เด็กในสถานสงเคราะห์” มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาโลกอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์ เพื่อร่วมกันสร้างสุขภาวะที่ดีให้แก่เด็กในสถานสงเคราะห์ โดยตระหนักและให้ความสำคัญว่าเด็กควรได้รับการเลี้ยงดู มีผู้ให้ความรักความอบอุ่น ตั้งแต่วัยแรกเกิดถึง 18 ปี ซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิต ที่จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่เหมาะสมตามวัย มีความมั่นคงทางจิตใจ และมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ เด็กจะเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (มูลนิธิสุขภาพไทย, ม.ป.ป.) และเด็กยังมีสิทธิพื้นฐาน 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม และมีโอกาสอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเด็กทุกคนจะเติบโตมีสุขภาวะทางกายและใจอย่างสมบูรณ์ (สุวรรณณา คำโร และคณะ, 2556, น.140)

ในปี พ.ศ.2548 มูลนิธิสุขภาพไทยได้เริ่มงานอาสาสมัครแบบระยะสั้น 3-4 เดือน ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จ.นนทบุรี เพื่อให้

อาสาสมัครได้มีส่วนในการเข้ามาช่วยเหลือและ พัฒนาสังคมในเรื่องของการช่วยกระตุ้นพัฒนาการ ของเด็ก เช่น การนวดสัมผัสเด็ก (สำหรับเด็กเล็ก) การสอนหนังสือ การอ่านนิทานให้เด็ก เป็นเพื่อน เล่น ช่วยกระตุ้นพัฒนาการตามวัย รวมถึงการพา เด็กๆ ออกไปทัศนศึกษาออกสถานที่ เป็นต้น ซึ่ง บุคลากรในสถานสงเคราะห์มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ เด็กในสถานสงเคราะห์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น อาสาสมัครจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนา สติปัญญา อารมณ์ และทักษะชีวิตของเด็กในสถาน สงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี จากนั้นทางมูลนิธิสุขภาพ ไทยได้พัฒนาและดำเนินขยายพื้นที่การดำเนิน กิจกรรมเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์เด็ก อ่อนพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและ ปัญญา จังหวัดนนทบุรี (มูลนิธิสุขภาพไทย, ม.ป.ป.) แต่เนื่องจากสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทาง สมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี มีแต่เด็กพิการ ทำให้มีผู้ที่สนใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครในสถาน สงเคราะห์แห่งนี้้น้อยกว่าสถานสงเคราะห์แห่งอื่นที่ เป็นเด็กปกติ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง ภูมิหลังและบทบาทของอาสาสมัครต่องานพัฒนา สังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมอง และปัญญา จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างความพร้อมให้กับอาสาสมัครในรุ่นต่อไปที่จะ เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนเป็นแนวทางให้บุคคลที่ เกี่ยวข้องได้นำวิธีการดูแลเด็กพิการทางสมองและ ปัญญาดังกล่าวไปปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่อง ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังของอาสาสมัคร
2. เพื่อศึกษาการเข้าสู่งานอาสาสมัครและแรง บันดาลใจ

3. เพื่อศึกษาบทบาทของอาสาสมัครในงาน พัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทาง สมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของอาสาสมัครใน เรื่องของคุณสมบัติของอาสาสมัคร

วิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการอาสาสมัครสร้างสุข ให้เด็กใน สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมอง และปัญญา จังหวัดนนทบุรี 11 คน เป็นการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณา จากอาสาสมัครที่เต็มใจให้ข้อมูลและอนุญาตให้ ผู้วิจัยได้เปิดเผยข้อมูลแล้วเท่านั้น ระยะเวลาในการ วิจัยตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นคำถามแบบ ปลายเปิดและปลายปิด การจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และการสังเกตอย่าง มีส่วนร่วม (Participatory Observation)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดย การนัดสัมภาษณ์อาสาสมัครรายบุคคลหลังจาก เสร็จกิจกรรมการดูแลเด็กพิการ เป็นการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที เริ่มจากภูมิหลังของอาสาสมัคร การ เข้าสู่งานอาสาสมัครและแรงบันดาลใจ บทบาทของ อาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์ เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี และข้อเสนอแนะของอาสาสมัครในเรื่องของ คุณสมบัติของอาสาสมัคร ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์ จะมีการจดบันทึก และบันทึกเสียงแล้วนำมาถอด เทปเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำมาอภิปรายผลร่วมกับ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 4 ส่วนได้แก่

1. ภูมิหลังของอาสาสมัคร
2. การเข้าสู่งานอาสาสมัครและแรงบันดาลใจ
3. บทบาทของอาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมอง และปัญญา จังหวัดนนทบุรี
4. ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครในเรื่องของคุณสมบัติของอาสาสมัคร

และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร

ผลการวิจัย

1. ภูมิหลังของอาสาสมัคร

อาสาสมัครทั้ง 11 คนเป็นเพศหญิง 9 คน เพศชาย 2 คน โดยอาสาสมัครที่เป็นเพศหญิงได้ให้ความคิดเห็น เช่น อาสาสมัครคนที่ 6 “ผู้หญิงจะมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย มีความเอาใจใส่ และดูแลเด็กได้ดีกว่าผู้ชาย เลยทำให้มีอาสาสมัครเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่” อาสาสมัครคนที่ 7 “ด้วยความที่ผู้หญิงเป็นเพศแม่ ก็จะมีสัญชาตญาณของความเป็นแม่อยู่ในตัว มีความรัก ดูแล เอาใจใส่มากกว่าผู้ชาย การมาเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กทำให้เห็นว่าแม่ผู้หญิงที่เข้ามาทำตรงนี้มากกว่า” เป็นต้น

อายุระหว่าง 22-56 ปี โดยอาสาสมัครให้ความคิดเห็น เช่น อาสาสมัครคนที่ 2 “ผู้ใหญ่จะมีความเอื้อเฟื้อ ความเอื้ออาทรแก่คนที่มีอายุน้อยกว่า โดยเฉพาะเด็ก บางครั้งไม่เฉพาะแต่งงานอาสาสมัครเท่านั้น ที่จะเห็นผู้ใหญ่มาทำงานช่วยเหลือเด็ก ในชีวิตประจำวันหากเราเห็นคนที่อายุน้อยกว่าต้องการความช่วยเหลือ เราก็จะเข้าไปช่วย” อาสาสมัครคนที่ 10 “เราเป็นผู้ใหญ่ เรามีโอกาสทางสังคมมากมาย แต่กับเด็กที่นี้เขาไม่มี

โอกาสทางสังคมเหมือนเรา เราจึงอยากหยิบยื่นโอกาสที่เด็กควรจะได้รับ เช่น การดูแล การเอาใจใส่ และความรัก” เป็นต้น

อาสาสมัครทั้งหมดมีสถานะโสด ดังเช่นอาสาสมัครคนที่ 11 ได้บอกว่า “ตอนนี้สถานะโสดพอที่จะมีเวลาว่าง ก็ไม่ยอมให้เสียเปล่า เลยเข้ามาทำงานอาสาสมัครดูแลเด็ก” รวมถึงอาสาสมัครคนที่ 6 “โสด ไม่ได้มีภาระหรือปัญหาอะไร ก็อยากจะใช้เวลาที่ว่างให้เกิดประโยชน์”

อาสาสมัครทั้งหมดนับถือพุทธศาสนา ซึ่งอาสาสมัครคนที่ 1 ได้ให้ความคิดเห็นว่างานอาสาสมัครสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังนี้ “การทำความดี การเสียสละให้ผู้อื่น เนื่องจากเราจะลดความเป็นตัวตนลงได้เมื่อไม่ได้คิดถึงแต่ตัวเองมากเกินไป พอเริ่มปฏิบัติธรรมก็รู้สึกอยากจะทำความดีต่อไป ก็เลยได้เข้ามาเป็นอาสาสมัครที่นี่” สำหรับอาสาสมัครสมัครคนที่ 8 ให้ความเห็นว่า “ความเมตตา เพราะเป็นการช่วยเหลือ แบ่งปันให้กับเด็ก และการปล่อยวาง เพราะบางครั้งการทำงานกับคนหมู่มาก การดูแลเด็กบางทีก็มีอุปสรรคเราก็ทำให้เต็มที่ที่ที่เหลือคือปล่อยวาง แต่เราจะไม่วางเฉยกับปัญหาที่อยู่ตรงหน้านะ เมื่อเห็นแล้วรู้ว่าพอช่วยได้ ก็จะทำเพื่อช่วยเหลือเด็ก” เป็นต้น

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 10 คน และปริญญาโท 1 คน สำเร็จสายวิทยาศาสตร์สังคม 8 คนและสำเร็จสายวิทยาศาสตร์ 3 คน ยกตัวอย่างอาสาสมัครที่สำเร็จจากคณะมนุษยศาสตร์ ได้ให้ความเห็นว่า “งานอาสาสมัครมันเกี่ยวข้องกับศาสตร์เรื่องคนและสังคม ซึ่งมองว่ามันมีความสอดคล้องมันมีความสอดคล้องกับงานอาสาสมัครที่ทำอยู่ตอนนี้ คือ เราดูแลเด็ก ก็เท่ากับเราได้มีส่วนช่วยเหลือสังคม คิดว่าสาขาวิชาที่เราเรียนเป็นส่วนช่วยขัดเกลาความคิดและพฤติกรรมเราเช่นกัน”

ประกอบอาชีพอยู่ในองค์กร 9 คน ประกอบอาชีพอิสระ 1 คนและไม่ได้ประกอบอาชีพ 1 คน โดยอาสาสมัครทั้งหมดมีความสะดวกในเรื่องของเวลาในการมาทำกิจกรรม และไม่ได้ยึดงานอาสาสมัครเป็นงานประจำ เนื่องจากแต่ละคนมีอาชีพประจำ และมีรายได้ที่เป็นเงินเป็นค่าตอบแทนอยู่แล้ว ดังนั้นอาสาสมัครจึงใช้เวลาในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กพิการ

2. การเข้าสู่งานอาสาสมัครและแรงบันดาลใจ

การเข้าสู่งานอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นช่วงวัยเรียน เช่น อาสาสมัครคนที่ 3 “กิจกรรมแรกที่ทำ คือ บำเพ็ญประโยชน์ด้านศาสนา โดยการทำความสะอาดวัด ซึ่งรู้จักกิจกรรมนี้มาจากบอร์ดประชาสัมพันธ์ของทางมหาวิทยาลัย” และอาสาสมัครคนที่ 5 “ตอนนั้นได้เรียนวิชาสังคมแล้วอาจารย์ก็ให้ทำรายงานกลุ่มเกี่ยวกับทางด้านสังคมก็ได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์แห่งหนึ่ง ย่านราชวิถี ได้ไปดูเด็กๆ และบริจาคสิ่งของ” เป็นต้น รองลงมาคือช่วงทำงาน โดยส่วนใหญ่เริ่มกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกในรูปแบบของการสละแรงงาน เช่น อาสาสมัครคนที่ 8 “เริ่มกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกคือโครงการนวดสัมผัสเด็กในสถานสงเคราะห์บ้านเด็กอ่อนปากเกร็ดของมูลนิธิสุขภาพไทย” และอาสาสมัครคนที่ 11 “ออกไปช่วยแพ็คอาหารที่สภากาชาดไทย ตอนนั้นเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม และรู้จักกิจกรรมนี้จากข่าวและทางอินเทอร์เน็ต”

แรงบันดาลใจในการเป็นอาสาสมัคร มีดังนี้

1) จากบุคคลที่ตนเองยึดเป็นต้นแบบ ได้แก่ ต้องการทำความดีเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งอาสาสมัครคนที่ 8 “ช่วงที่มีงานฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชย์ ตัวเองก็ได้เขียนถวายพระพร ตั้งปฏิญาณไว้ว่าจะทำความดีเพื่อพ่อ ก็คิดว่าน่าจะ

เป็นจุดเริ่มต้นให้ตัดสินใจมุ่งมั่นว่าตัวเองจะต้องทำความดีให้ได้” และการมีบุคคลในครอบครัวที่บำเพ็ญประโยชน์มาก่อน เช่น อาสาสมัครคนที่ 2 ได้เล่าว่า “ด้วยความที่เป็นลูกคนสุดท้าย จะค่อนข้างติดคุณพ่อ เช่นเคยตามคุณพ่อไปในที่ต่างๆ ที่ท่านได้ทำกิจกรรมเช่น งานลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น”

2) จากความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เช่น อาสาสมัครคนที่ 7 ได้บอกว่า “อยากทำประโยชน์เพื่อสังคมมานานแล้ว แต่ไม่มีโอกาสและเวลาว่างจากช่วงเวลาเรียน จึงตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม หลังจากนั้นเราก็ได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครบ่อยขึ้น”

3) ต้องการเปิดโลกทัศน์ หาประสบการณ์ใหม่ให้กับชีวิต ซึ่งอาสาสมัครคนที่ 9 ได้เล่าว่า “ครั้งแรกที่ได้ไปทำคือสร้างห้องเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชาวไทยภูเขา กลุ่มแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนที่บาหลี อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งต้องเดินเท้าเข้าไปยังโรงเรียนที่อยู่บนเขา ระยะทาง 7 กิโลเมตร ความรู้สึกในตอนนั้นคือ สนุก ได้เรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ๆ ได้ไปเที่ยวในสถานที่ที่เรายังไม่เคยได้ไป”

3. บทบาทของอาสาสมัคร มี 2 ด้าน คือ

ด้านการกระตุ้นพัฒนาการ ได้แก่ การกระตุ้นทักษะทางการเคลื่อนไหวภาษา ทักษะทางด้านอารมณ์และสติปัญญา เช่น อาสาสมัครคนที่ 6 ได้ให้ข้อมูลว่า “น้องฟาง (นามสมมติ) อายุ 8 ปี เพศหญิง มีความบกพร่องทางด้านสมองและปัญญา น้องไม่สามารถควบคุมการขยับปากได้ ทำให้มีน้ำลายไหลตลอดเวลาและพูดได้ไม่ชัด และกล้ามเนื้อมือตานขวาไม่ปกติ แต่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ดีมาก ร่าเริงแจ่มใส ยิ้มเก่ง บางครั้งรู้เรื่อง และสามารถบอกความต้องการของตนเองได้วิธีดูแลน้องฟางคือ ให้น้องได้ทำกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการ เช่น ร้อยลูกปัดฝึกกล้ามเนื้อ ปั่นจักรยาน เขียนหนังสือ การอ่านออกเสียงทำ

ให้น้องได้มีการชยบักล้ามนื้อปาก โดยเลือกตัวที่อ่านออกเสียงง่ายๆ และทำสลับกับกิจกรรมที่น้องชอบไปด้วย น้องจะได้ไม่เบื่อ ซึ่งน้องก็มีพัฒนาการที่ดีขึ้น คือ ควบคุมการไหลของน้ำลายได้ดีกว่าแต่ก่อนมาก และเริ่มที่จะพูดคุยกับเราขึ้น” และอาสาสมัครคนที่ 8 ได้ให้ข้อมูลว่า “ได้ดูแล น้องป้อม (นามสมมติ) อายุ 7 ปี เพศชาย มีความบกพร่องทางด้านสมองและปัญญา น้องมีปัญหาในเรื่องของการเคลื่อนไหว มือและเท้าเกร็ง ทำให้เดินเองไม่ได้ ส่วนใหญ่จะคลานแต่ก็ไม่สมบูรณ์ สามารถใช้มือขวาได้ข้างเดียว ไม่อยู่นิ่ง จะชอบเล่นของเล่นที่มีลักษณะสีเหลี่ยม เช่น หนังสือ เสื้อ เป็นต้น วิธีดูแลน้องป้อม คือ จะเสริมสร้างพัฒนาการให้เขาได้ รู้จักช่วยเหลือตนเอง เช่น หาผลไม้ ขนมาให้ได้ หัดกินเอง มีการพูดคุยกับเด็กให้เด็กได้ฝึกการฟัง แสดงท่าทางเพื่อเป็นการสื่อสารให้เขาเข้าใจ” ซึ่งอาสาสมัครทุกคนจะเน้นให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ด้านการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กพิการ โดยการให้เด็กมองตาอาสาสมัครพูดคุยกับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับอาสาสมัคร รวมถึงการสัมผัสร่างกายเด็กทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกปลอดภัย และเกิดความไว้วางใจอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครคนที่ 2 ได้ให้ข้อมูลว่า “น้องที (นามสมมติ) อายุ 7 ปี เพศชาย น้องจะมีพัฒนาการช้า ตอนแรกที่ได้พบกับน้อง น้องจะนิ่งมาก ไม่มองตา เหม่อลอย ไม่พูดเลยพยายามกระตุ้นให้เด็กสนใจ ให้มองตาของเราบ่อยๆ เพื่อให้เด็กคุ้น ใจและเข้ากับเราได้ และก็จะสัมผัสสกายเด็กบ่อยๆ อย่างการโอบกอด หอมแก้ม ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับความรู้สึกอบอุ่น ตั้งแต่ได้เข้าร่วมโครงการฯซึ่งน้องก็มีพัฒนาการที่ดีขึ้น จากเด็กที่ไม่สบตา ไม่พูด ตอนนี้ก็สบตา เริ่มพูดเก่งขึ้น สามารถพูดได้ตามที่เราสอน พูดเป็นประโยคสั้นๆ ได้ แต่อาจจะไม่ชัด” และอาสาสมัครคนที่ 3 ได้ให้ข้อมูลว่า

“ได้ดูแล น้องเอก (นามสมมติ) อายุ 8 ปี เพศชาย มีความบกพร่องทางด้านสมองและปัญญา น้องสมาธิสั้น การสื่อสารยังไม่ค่อยดี แต่สามารถรับฟังและเข้าใจการสื่อสารจากคนอื่นได้วิธีการดูแลเด็กพิการคือ พูดคุยและทำความรู้จักกับน้องให้มากขึ้น โดยให้ความรักความอบอุ่นกับน้องเพื่อที่จะให้น้องได้เกิดความไว้วางใจกับตัวเรา และกล้าที่จะเปิดใจมากขึ้นซึ่งน้องก็เริ่มพูดคุยและคุ้นเคยกับเรามากขึ้น ร่าเริงมากขึ้น พูดชื่อสัตว์ต่าง ๆ ได้ และนั่งเล่นอะไรนาน ๆ ได้”

4. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะเข้ามาทำงานด้านอาสาสมัคร ควรมีความพร้อม ความตั้งใจ และความอดทนที่จะเข้ามาดูแลเด็กพิการเช่น อาสาสมัครคนที่ 4 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “การดูแลเด็กพิการนั้นอยากให้อาสาสมัครยึดหลักในเรื่องของการให้ความรักและเห็นความสุขที่เด็กต้องการได้รับเป็นสำคัญก่อน ต่อจากนั้นเรื่องพัฒนาทางด้านร่างกายต้องค่อยๆ พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน และหากอาสาสมัครต้องการทำงานช่วยเหลือสังคมจริงๆ มีความตั้งใจจริงที่อยากจะทำ ก็ให้ลงมือทำไปเลย เมื่อเราทำแล้ว เราจะรู้สึกว่ามีคุณค่าในตัวของตัวเอง” และอาสาสมัครคนที่ 6 “อยากให้คนที่มาดูแลเด็กพิการ อดทน และใจเย็น เพราะเด็กพิการต่างจากเด็กปกติในเรื่องของสภาพร่างกายและจิตใจ” เป็นต้น

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องภูมิหลังและบทบาทของอาสาสมัครต่องานพัฒนาสังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังของอาสาสมัคร

เพศ พบว่าอาสาสมัครที่เป็นเพศหญิง 9 คน และเพศชาย 2 คน แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงมี

ความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการพลังอาสาสมัคร สร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์ ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา มากกว่าเพศชาย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเพศหญิงมีสัญชาติญาณของความเป็นแม่ และมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลลูกตามกฎของสังคม และเพศหญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนหวาน อ่อนไหว ให้ความช่วยเหลือ และดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบรรทัดฐานของความเป็นแม่ที่ เพชรสาคร สมพงษ์บุตรชั้น (2554 อ้างถึง วิยะดา สมสวัสดิ์, บก, 2545, น.17) อธิบายว่า ความเป็นแม่ ร่างกายของผู้หญิงที่เป็นทั้งร่างกายทางเพศ (Sex Body) ตามชีววิทยา และอีกร่างหนึ่งเป็นร่างที่สังคมให้มา (Social Body) ด้วยเหตุที่ว่าร่างทางชีววิทยาของผู้หญิง มีความสามารถในการตั้งครรภ์ สามารถให้กำเนิดบุตร มีน้ำนมให้ลูกดื่ม ความสามารถทางด้านร่างกายหรือชีววิทยานี้ถูกนำมาประกอบสร้างให้เป็นคุณลักษณะประจำเพศที่สังคมเชื่อว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนหวาน ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ซึ่งงานอาสาสมัครดูแลเด็กพิการจะต้องอาศัยความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ จึงพบอาสาสมัครที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

อายุ อาสาสมัครมีอายุระหว่าง 22-56 ปี และพบว่าอายุนี้อถือว่าเป็นวัยผู้ใหญ่มีถึง 10 คน (25-56ปี) โดยทั่วไปวัยผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมแบ่งปันเผื่อแผ่ มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นวัยเด็กสอดคล้องผลการศึกษารื่องการศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเพื่อระหว่างเด็กวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ที่รัตนมา มาแป้น (2549) พบว่าวัยผู้ใหญ่มีความเอื้อเพื่อในระดับที่มากกว่าวัยเด็ก และวัยรุ่น ซึ่งอาสาสมัครดูแลเด็กพิการจึงมีความเมตตา เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ให้ความรัก ความเข้าใจในการดูแลเด็ก

สถานะ อาสาสมัครทั้ง 11 คนมีสถานะโสด มีความคล่องตัว ไม่ต้องกังวลกับปัญหาหรือภาระในครอบครัว จึงมีเวลามาเป็นอาสาสมัคร ประกอบกับสถานะที่เป็นโสดมีเวลาว่างต้องการหา กิจกรรมต่างๆ การทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม ก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกตอบสนองความต้องการของตนเองและเกิดความรู้สึกมีคุณค่าและสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดโสดอย่างเป็นสุขที่ อินทิรา ปัทมินทร (หัวข้อ:โสดอย่างเป็นสุข, ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า คนโสดจะมีเวลาว่างมาก จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ไม่เหงา และไม่จำเจอยู่กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งจนเกิดความเบื่อหน่าย และช่วยให้ใช้เวลาได้อย่างมีประโยชน์ต่อตัวเองและต่อผู้อื่นด้วย ซึ่งอาสาสมัครถึงแม้ว่าจะมีช่วงเวลาในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่ด้วยความที่เป็นโสด จึงมีเวลาว่างเข้ามาดูแลเด็กพิการเพราะต้องการรู้สึกว่าตนเองนั้นได้ใช้เวลาว่างมาทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ โดยทำให้เด็กได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ศาสนา อาสาสมัครทั้ง 11 คน นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งอาสาสมัครทั้งหมดได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานอาสาสมัครว่ามีความสอดคล้องกับหลักศาสนาพุทธในเรื่องของการเสียสละ การให้ทาน ความเมตตา บุญกิริยาวัตถุ10 และการทำความดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดฉลาดทำบุญด้วยจิตอาสา ที่เครือข่ายพุทธิกา: เพื่อพุทธศาสนาและสังคม(2556, น.20) ได้กล่าวว่า งานอาสาสมัครทั่วไปคือมีแนวคิดของพุทธธรรม คือหลักในเรื่องของบุญ ในมิติ 3 ด้านได้แก่ มิติของการให้ โดยงานอาสาสมัครนี้ถือว่าเป็นการให้เวลา แรงกาย ความรู้ ความสามารถ ความเอื้ออาทร น้ำใจ ฯลฯ ที่บุคคลมีอยู่ให้แก่ผู้อื่น มิติของผู้รับ การให้กับผู้ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ว่าจะคนหรือสัตว์ และมิติของผลประโยชน์เกิดขึ้นจากการมองประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมเป็นประโยชน์สูงสุด ซึ่งอาสาสมัครดูแลเด็กพิการ

ทุกคนได้ใช้เวลา แรงกายแรงใจ ความเอื้ออาทร ดูแลเด็กพิการด้วยความรักและความเข้าใจ มองถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กพิการเป็นสำคัญ

การศึกษา พบว่าอาสาสมัคร 10 คนสำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี และสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโท 1 คน ในจำนวน 11 คน สำเร็จ สายวิทยาศาสตร์สังคม 8 คน และสำเร็จสาย วิทยาศาสตร์ 3 คน โดยทุกคนให้ความเห็นว่ ถึงแม้การเป็นอาสาสมัครไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสาขาวิชาที่สำเร็จมาโดยตรง แต่ก็ขึ้นอยู่กับ กิจกรรมในสถานศึกษาว่ามีส่วนสนับสนุนงาน อาสาสมัครมากน้อยเพียงไร และความตั้งใจของ ตนเองในการทำงานเพื่อสังคมหรือไม่ ซึ่งสอดคล้อง กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ สุพัตรา สุภาพ (2536, น.51) ได้อธิบายไว้ว่า สถานศึกษานับเป็น องค์กรที่ทำหน้าที่การขัดเกลาทางสังคมต่อจาก ครอบครัว เมื่อถึงวัยเรียนครอบครัวก็จะส่งบุตร หลานของตนไปโรงเรียน เพื่อให้ได้มีโอกาสได้ศึกษา เล่าเรียนวิชาและได้รับการอบรมจากโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คุณค่า แนวความคิด และความเชื่อของบุคคล

อาชีพ พบว่ามีอาสาสมัครทำงานในองค์กร 9 คน ประกอบอาชีพอิสระ (รับจ้างออกแบบ)1 คน และไม่ได้ประกอบอาชีพ 1 คน ทั้งนี้อาสาสมัครทั้ง 11 คนได้ให้ความเห็นว่อาสาสมัครไม่ได้มีความ เกี่ยวข้องในการทำให้ตนเองตัดสินใจเป็น อาสาสมัคร แต่อาสาสมัครทั้งหมดจะใช้เวลาว่างใน การเข้ามาทำกิจกรรมอาสาสมัครในช่วงวันเสาร์ และอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ อาสาสมัครที่ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534, น.6) ได้ อธิบายว่า อาสาสมัคร หมายถึง ผู้มีศรัทธาจะ ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยคำนึงถึงเวลาว่าง ความสามารถ และความถนัดที่ตนเองมีอยู่ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานก็เพื่อประโยชน์ แก่ส่วนรวมแก่องค์กร และแก่ผู้ประสบความทุกข์

ยากเดือดร้อน โดยไม่มีค่าจ้างตอบแทนในการ ทำงาน และมีได้ยัดงานที่ปฏิบัติเพื่อเป็นอาชีพ

ส่วนที่ 2 การเข้าสู่งานอาสาสมัครและแรงบันดาลใจ

อาสาสมัคร 7 คน ได้เริ่มทำงานเป็น อาสาสมัครหรือบำเพ็ญประโยชน์ในช่วงวัยเรียน โดยมีแรงบันดาลใจจากความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น อยู่แล้ว รวมทั้งเห็นตัวอย่างจากคนในครอบครัว และต้องการทำความดีถวายแด่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ประกอบกับสถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ ได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมอาสาสมัคร การชักชวนจากรุ่นพี่และเพื่อน ทำให้ได้เข้าร่วมเป็น อาสาสมัคร กิจกรรมในสถาบันการศึกษามีทั้งการ ทำความสะอาดวัด ปลูกต้นไม้ และออกค่ายอาสา พัฒนา เป็นต้น จะเห็นว่าจุดเริ่มต้นของการเป็น อาสาสมัครส่วนหนึ่งเกิดจากสถาบันการศึกษาที่มี การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรม อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ เช่น บอร์ด ประชาสัมพันธ์ ป้ายประกาศ และการบอกต่อ สำหรับอาสาสมัครอีก 4 คน เริ่มทำกิจกรรม อาสาสมัครครั้งแรกในช่วงวัยทำงาน จากการรับรู้ ข่าวสารด้วยตนเองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ปัจจุบันสื่อ อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญมากซึ่ง สุพัตรา สุภาพ (2536, น.51) ได้อธิบายว่า การเผยแพร่ข่าวสารมี ผลต่อสมาชิกสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็วมาก ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจและการคาดหวังในชีวิตและ สอดคล้องกับ ศุภรัตน์ รัตนมูขัย(2548) ที่ได้จาก การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมวัยรุ่นให้เป็น อาสาสมัครในสหรัฐอเมริกาพบว่าประสบการณ์การ ทำงานช่วยเหลือสังคมในช่วงวัยเด็กถึงช่วงวัยรุ่น ตอนต้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร โดยที่อาสาสมัครวัยรุ่น 80% รายงานว่เคยมี ประสบการณ์ในช่วงวัยดังกล่าวในการช่วยงานใน โบสถ์หรือไม่ก็เป็นงานกิจกรรมกลุ่มหรือสโมสรของ โรงเรียน

2.1 กิจกรรมแรกที่ทำ

อาสาสมัครเริ่มกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกในหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่เป็นการสละแรงงาน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การช่วยงานลูกเสือชาวบ้าน การทำกิจกรรมอาสาสมัครเด็กเล็ก การทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การดูแลเด็กพิการ การออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท และการไปทำกิจกรรมอาสาในที่ห่างไกลซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของอาสาสมัครที่ วิยะดา ติระแพทย์ (2545, น.13 อ้างใน เลอพงค์ สวนสังข์, 2549, น.20) อธิบายว่า ผู้ที่เป็นอาสาสมัครประเภทสละแรงงานนี้ ยินดีที่จะสละแรงงานเพื่อการปฏิบัติงานหรือยินดีที่จะให้บริการโดยตรงกับผู้ต้องการความช่วยเหลือ เช่น อาสาสมัครที่ออกเรียไรเงิน เพื่อเป็นทุนในการให้ความช่วยเหลือแก่คนทั่วไป อาสาสมัครที่ออกไปพัฒนาแหล่งต่างๆ อาสาสมัครที่ไปให้การเลี้ยงดูเด็กกำพร้าอนามัยตามสถานสงเคราะห์หรืออาสาสมัครที่ช่วยงานสภาอากาศ เป็นต้น

2.2 แรงบันดาลใจของอาสาสมัครในการทำกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรก

อาสาสมัครส่วนใหญ่มีแรงบันดาลใจจากการทำกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกจากบุคคลที่ตนเองยึดถือเป็นต้นแบบ เช่น อาสาสมัครมีความตั้งใจที่จะทำความดี เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ การมีบุคคลในครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง เคยทำงานอาสาสมัครหรือกำลังทำงานอาสาสมัครอยู่แล้ว ทำให้อาสาสมัครเกิดแรงจูงใจที่จะเป็นอาสาสมัครซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ สุพัตรา สุภาพ (2536, น.49) ได้อธิบายไว้ ในส่วนของการยึดถือสิ่งที่คล้ายกับตัวเอง เป็นความต้องการที่จะทำตัวให้เหมือนกับบุคคลที่ต้องการยึดถือเป็นแบบฉบับ นอกจากนี้มีอาสาสมัครที่มีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงอาสาสมัครที่ต้องการเปิดโลกทัศน์ ต้องการ

ประสบการณ์ใหม่ให้กับชีวิต เป็นความต้องการของอาสาสมัครเองซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2536: 49) ที่ได้อธิบายว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลจะแสดงความต้องการออกมาและคนอื่นๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่นี้จะสนองความต้องการนั้น เป็นการสนองตามระเบียบแบบแผนที่สังคมนั้นๆ กำหนดไว้แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก รวมทั้งอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งแรกซึ่งเกิดจากการคล้อยตาม โดยการชักชวนของคนในครอบครัว เพื่อนหรืออาจารย์ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ สุพัตรา สุภาพ (2536, น.49) ได้อธิบายไว้ ในส่วนของการยึดถือสิ่งที่คล้ายกับตัวเอง เป็นความต้องการรู้สึกร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกันกับตน และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครและประสบการณ์ที่ได้รับของ Theoits and Hewitt (2001 อ้างใน กรรณิกา มาโน, 2553) พบว่าปัจจัยที่ทำให้เป็นอาสาสมัครมีทั้งเพื่อต้องการหาประสบการณ์ชีวิตเพิ่มทักษะทางสังคม และต้องการทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และอีกนัยหนึ่งเป็นการทำเพื่อพระเจ้า และประสบการณ์ที่ได้รับเป็นการสร้างเสริมสุขภาพทางใจ เพิ่มความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง และช่วยให้มีเพื่อน มีสังคมมากขึ้น

ส่วนที่3 บทบาทของอาสาสมัคร

บทบาทของอาสาสมัครแตกต่างกันไปแล้วแต่ลักษณะของเด็กพิการที่อาสาสมัครดูแล เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีสภาพความบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ดังนั้นบทบาทของอาสาสมัครแต่ละคนก็ย่อมแตกต่างกันออกไปด้วย ผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทของอาสาสมัครออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นพัฒนาการให้กับเด็กพิการ และการให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กพิการ

3.1 บทบาทในด้านการศึกษาและการพัฒนาการให้กับเด็กพิการ พิจารณาจากความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 การเคลื่อนไหว เช่น กล้ามเนื้ออ่อนแรงมือและเท้าเกร็งส่งผลให้เด็กนั่งและยืนด้วยตนเองไม่ได้ เด็กพิการบางคนชอบอมข้าว น้ำลายไหลตลอดเวลาเนื่องจากมีปัญหาในเรื่องของการควบคุมกล้ามเนื้อปากไม่ได้

3.1.2 การสื่อสาร ไม่สามารถรับรู้ภาษาได้ เด็กพิการบางคนพูดได้แต่พูดไม่ชัดและไม่ค่อยรู้เรื่อง บางคนมีลักษณะปากแหว่งทำให้พูดไม่ได้

3.1.3 การมองเห็น ตาเอียง มองตรง ๆ ไม่ได้

3.1.4 มีสมาธิสั้น

โดยอาสาสมัครทุกคนต้องเข้าร่วมปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจถึงความบกพร่องของเด็กพิการที่อยู่ภายใต้การดูแลของตนเองและรับคำแนะนำจากนักกายภาพบำบัดที่ประจำอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับวิธีการดูแลเด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญาเบื้องต้นที่จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการเด็กพิการทางสมองและปัญญา ได้แก่ การกระตุ้นทักษะทางด้านการศึกษา เช่น การฝึกให้เด็กนั่ง ยืน เดิน กินอาหารได้ด้วยตัวเอง สอนชี้จักรยาน 3 ล้อ เป็นต้น สำหรับเด็กพิการที่มีปัญหาเรื่องการมองเห็นจะฝึกให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งของต่างๆ และกระตุ้นทักษะทางด้านภาษา เช่น การฝึกพูด ได้ตอบสื่อสารกับอาสาสมัคร การอ่านออกเสียงทีละคำ การอ่านหนังสือให้เด็กฟังและให้เด็กออกเสียงตาม เป็นต้น รวมทั้งการกระตุ้นทักษะทางด้านอารมณ์และสติปัญญา เช่น การหาของเล่นที่เด็กชอบหรือหากิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เด็กได้มีสมาธิกับสิ่งที่ตัวเองทำ เช่น ฝึกการร้อยลูกปัด เปิดเพลงให้เด็กฟัง เป็นต้น การกระทำเช่นนี้สอดคล้อง

กับวิธีการดูแลผู้ป่วยเด็กสมองพิการ (The method for taking care of cerebral palsy) ที่ วรุณี เจริญศิริ(2552) ได้อธิบายว่าเกี่ยวกับวิธีการดูแลผู้ป่วยเด็กสมองพิการ คือ ช่วยให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยเน้นการฝึกกิจกรรมประจำวัน เช่น การเคี้ยว การกลืน การจับช้อน การถอด-ใส่เสื้อผ้า การอาบน้ำ การเข้าห้องน้ำ เป็นต้น รวมทั้งการฝึกกายภาพบำบัด การฝึกพูด และการฝึกทักษะกล้ามเนื้อมัดย่อยกระตุ้นการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการเล่น ควรเน้นการเล่นที่ส่งเสริมการออกเสียง การสื่อสารการใช้กล้ามเนื้อมือกับตาให้ประสานกับการเคลื่อนไหว กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับพี่น้อง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม เกิดความพยายามที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้ควรพาเด็กไปเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม การไปตลาด ไปหาเพื่อนบ้าน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ชุมชนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการปรับตัวของเด็กในการอยู่ร่วมในสังคม ผู้ป่วยเด็กสมองพิการจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกพบความพิการจนกระทั่งเด็กโต หากไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อาจทำให้ข้อต่างๆ ติดยึด แข็งเกร็ง หรือมีสภาพความพิการเพิ่มขึ้น และต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งทางด้านกายภาพ เช่น การกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด อรรถบำบัดหรือการฝึกพูด การเตรียมความพร้อมทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพ ซึ่งเด็กสมองพิการจะต้องได้รับฟื้นฟูในทุกด้านตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนซึ่งปัจจุบันนอกจากอาสาสมัครจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กพิการทางสมองแล้ว ยังมีบุคลากรในสถานสงเคราะห์ฯ เช่น นักกายภาพบำบัด พยาบาลวิชาชีพ มาช่วยดูแลและ

พื้นฟูสมรรถภาพของเด็กร้อยอย่างต่อเนือง และ สอดคล้องในเรื่องของบทบาทของอาสาสมัครในการพัฒนาสังคม ที่ อนุสรณ์ ชื่นทรง (2547, น.21 อ้างถึง สมพร เทพสิทธิ์, 2541, น.9-12) ได้อธิบายว่าอาสาสมัครมีบทบาทในการพัฒนากลุ่มคนต่างๆ เช่น เด็ก เยาวชน สตรี รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส เช่น การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย

3.2 บทบาทในด้านการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กพิการ

อาสาสมัครจะใช้วิธีการให้เด็กมองตาอาสาสมัครและพูดคุยกับเด็กเพื่อทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับอาสาสมัคร รวมถึงการสัมผัสร่างกายเด็ก เช่น การกอด การหอมแก้ม ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกปลอดภัย และเกิดความไว้วางใจอาสาสมัคร ทั้งนี้จากการสังเกตพฤติกรรมของอาสาสมัครทั้ง 11 คนพบว่า อาสาสมัครไม่มีความรู้สึกรังเกียจเด็กพิการ แต่ยอมรับและเข้าใจถึงความบกพร่องทางด้านร่างกายและสติปัญญาของเด็กซึ่งสอดคล้องกับ สถาพร สุวัฒน์ (2539, น. 536-537 อ้างถึงใน กวี แสงพิรุณ, 2543) ที่ได้กล่าวว่า การเลี้ยงดูเด็กพิการแต่ละประเภท แม้จะมีวิธีการจากตำราและประสบการณ์ที่ผู้อื่นเล่าให้ฟังแต่ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว การปฏิบัติที่เหมือนกันแต่ผลที่ได้รับอาจแตกต่างกัน ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูจะต้องพิจารณาปรับให้เหมาะสมแก่เด็กแต่ละคน และสื่อที่ใช้ได้ผลดีทุกราย ได้แก่ ความรักและความอาทร เด็กพิการไม่ว่าประเภทใดต้องการการสัมผัสอย่างใกล้ชิด โอบอ้อม กอดจูบ พุดคุยด้วย ถ้าขาดสัมผัสทางกาย เด็กอาจเข้าใจว่าพ่อแม่รังเกียจความไม่สมประกอบของเขา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครในเรื่องของคุณสมบัติของอาสาสมัคร

อาสาสมัครได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้ที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครควรมีความพร้อมและความตั้งใจในการดูแลเด็กพิการ พร้อมทั้งจะให้ความรักความเข้าใจ มีความเสียสละ และอดทน ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม ต้นติผลาชีวะ (2534, น.379-381 อ้างถึงใน กวี แสงพิรุณ, 2543) ที่ได้อธิบายว่า ก่อนที่ผู้ช่วยเหลือจะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลพิการ ต้องเข้าใจปัญหาของบุคคลพิการก่อน และพร้อมที่จะให้ความรักความเข้าใจ พร้อมทั้งจะเสียสละ พร้อมทั้งจะอดทน เนื่องจากเด็กพิการต้องการการดูแลที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป และการดูแลเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น จะต้องทำอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ดังนั้นการเสียสละของอาสาสมัคร และความอดทนในการดูแลเด็กพิการ เป็นสิ่งที่อาสาสมัครควรมีและหากอาสาสมัครมีความตั้งใจทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม ควรลงมือทำ และอดทนที่จะทำสิ่งนั้น และสอดคล้องกับ สมพร เทพสิทธิ์ (2541) ที่กล่าวถึงลักษณะของอาสาสมัครที่พึงประสงค์ควรประกอบด้วย คือ เป็นผู้เสียสละ มีความสุขจากการเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ ควรมีศรัทธาและรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีเวลาและทำเพื่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงสิ่งตอบแทน รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการดูแลเด็กพิการ เช่น การศึกษาข้อมูลในเรื่องของวิธีดูแลเด็กพิการ ทางสมองและปัญญา การศึกษาข้อมูลของเด็กที่อาสาสมัครจะต้องดูแลว่ามีความบกพร่องและพฤติกรรมเป็นอย่างไร เนื่องจากเด็กพิการในสถานสงเคราะห์แต่ละคนมีความบกพร่องและพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป อาสาสมัครจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในการดูแลเด็กพิการ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของอาสาสมัครโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การช่วยเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติได้ดียิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

อาสาสมัครทั้ง 11 คนเป็นเพศหญิง 9 คน เพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 22-56 ปี ทั้งหมดมีสถานะโสดและนับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 10 คน และปริญญาโท 1 คน ในสายวิทยาศาสตร์สังคม 8 คนและสายวิทยาศาสตร์ 3 คน ประกอบอาชีพในองค์กร 9 คน ประกอบอาชีพอิสระ 1 คนและไม่ได้ประกอบอาชีพ 1 คน โดยอาสาสมัครทั้งหมดใช้เวลาในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กพิการ การเข้าสู่งานอาสาสมัครครั้งแรกส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงวัยเรียน รองลงมาคือช่วงทำงาน เริ่มกิจกรรมอาสาสมัครครั้งแรกในรูปแบบของการสละแรงงาน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และค่ายอาสาพัฒนาชนบท เป็นต้น โดยมีแรงบันดาลใจในการเป็นอาสาสมัคร ดังนี้ 1) จากบุคคลที่ตนเองยึดเป็นต้นแบบ ได้แก่ ต้องการทำความดีเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และการมีบุคคลในครอบครัวที่บำเพ็ญประโยชน์มาก่อน เช่น คุณพ่อเคยทำกิจกรรมชมรมลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น 2) จากความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น 3) ต้องการเปิดโลกทัศน์ หาประสบการณ์ใหม่ให้กับชีวิต บทบาทของอาสาสมัครมี 2 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นพัฒนาการเพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองและใช้ชีวิตประจำวันได้ และด้านการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กพิการ ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยและไวใจอาสาสมัครมากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานอาสาสมัครด้านเด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา ควรมีความพร้อม ความตั้งใจและความอดทน

ข้อเสนอแนะ

1.สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และสื่อมวลชนมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่จะชักจูงให้บุคคล มีความสนใจที่จะทำงานเพื่อสังคม โดยแต่

ละภาคส่วนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้รู้จักการช่วยเหลือสังคม การรู้จักแบ่งปันแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมอาสาสมัครตามช่องทางต่างๆ การชักชวนคนในครอบครัว เพื่อน คนรู้จักมาทำกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นต้น

2.ผู้ที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กพิการจะต้องมีความพร้อมและความตั้งใจในการที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ยอมรับและเข้าใจถึงความบกพร่องของเด็กพิการ โดยศึกษาข้อมูลและหาวิธีที่จะกระตุ้นพัฒนาการให้เหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะมีการจัดอบรมการเลี้ยงดูเด็กพิการให้แก่อาสาสมัคร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและการป้องกันแก้ไข

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิหลังและบทบาทของอาสาสมัครต่องานพัฒนาสังคม สังคม ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี จึงว่าควรมีการศึกษาในสถานสงเคราะห์อื่นที่เข้าร่วมโครงการอาสาสมัครสร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์ เช่น สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และสถานสงเคราะห์เด็กพิการทุพพลภาพปากเกร็ด

2.ควรศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ต่อโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัคร และการทำงานของอาสาสมัครที่อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อสังคม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกลุ่มอาสาสมัครโครงการพลัง
อาสาสร้างสุขในสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายการศึกษานี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้
หากไม่ได้รับการขัดเกลาและแนะนำจากผู้รู้ทุกท่าน
ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สากุล สติ
วิทยานันท์ และรองศาสตราจารย์ไฉไล ศักดิ์วรพงศ์
ขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยความซาบซึ้งจากใจจริง

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ต้นติผลาชีวะ. (2534). การพัฒนาสภาวะทางจิตใจของบุคคลพิการ. เอกสารการสอนชุดวิชาการดูแลบุคคลพิการหน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์. อ้างใน กวี แสงพิฑูร. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กก่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สาขาสังคมวิทยาประยุกต์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (18 เมษายน 2557). สิทธิและความเป็นธรรม. สืบค้นจาก http://www.msociety.go.th/article_attach/edoc_8812.pdf.
- เครือข่ายพุทธิกา: เพื่อพุทธศาสนาและสังคม. (2556). คู่มือฉลาดทำบุญด้วยจิตอาสา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- นันทนา ทิมสุวรรณ. (2549). วิธีชีวิตเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเบธานี อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- เพชรสาคร สมพองบุตรขัน. (2554). กระบวนการสร้างทางสังคมของความเป็นแม่ในสังคมลาวที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป: ประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สาขาวิชาสตรีศึกษา. อ้างถึง วิยะดา สมสวัสดิ์ (บก.). (2545). พลวัตสังคมผ่านสายตานักวิชาการไทย: หกสิบปีฉลาดชาย รมิตานนท์. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- มูลนิธิสุขภาพไทย. (20 เมษายน 2556). โครงการพลังอาสาสมัคร สร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์. รัตนา มาแป้น. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อระหว่างเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- วิยะดา ตีระแพทย์. (2545). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายงานอาสาสมัครประชาสงเคราะห์. เอกสารประกอบขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ 7ว. ฝ่ายสวัสดิการสังคม สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดสมุทรสาคร. (อัดสำเนา). อ้างใน เลอพงศ์ สนวนสังข์. (2549). การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทัศนะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- วรวิฑูมิเจริญศิริ. (23 กรกฎาคม 2557). โรคสมองพิการ (Cerebral Palsy). สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2556 จาก <http://www.meedee.net/magazine/med/opd-guide/2968>.
- ศุภรัตน์ รัตนมุข. (2548). อาสาสมัคร: การพัฒนาตนเองและสังคม [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, 1(2), 5.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา(บ้านเฟื่องฟ้า). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2556, จาก <http://www.fuengfah.com/homepage/data1.html>.

- สถาพร สุวัฒน์สนธิ์. (2539). การอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาเด็กและการเลี้ยงดูหน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์. อ้างใน กวี แสงพิฑูร. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สาขาสังคมวิทยาประยุกต์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). สังคมวิทยา.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2541). วิกฤตความจนในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สุวรรณนภา คำไร และคณะ. (2556). นางฟ้าของหนู ชีวิตจริงของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์.
- อนุสรรา ชื่นทรวง. (2547). การพัฒนาบทบาทอาสาสมัครของศูนย์อำนวยการเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.อ้างถึง สมพร เทพสิทธิ์า. (2541). อุดมการณ์และบทบาทของอาสาสมัคร แนวคิด และทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อินทรา ปัทมินทร. หัวข้อ: โสດอย่างเป็นสุข. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.dmh.moph.go.th/1667/1667view.asp?id=3920>.
- Thoits, P.A. and Hewitt, L.N. (2001).Volunteer work and well-being.Journal of Health and Social Behavior.42, 115-131. อ้างใน กรรณิกา มาโน. (2553). ความหมายของชีวิตกับจิตอาสา. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา.